

VLÁDA SCHVÁLILA PLOŠNÉ ZKRÁCENÍ DOBY ODDLUŽENÍ

Odborná veřejnost s rozhodnutím nesouhlasí. Shoduje se, že jde o čistě politické rozhodnutí

Praha 26. 6. 2023 – Minulý týden, kdy vláda schválila zkrácení doby oddlužení, souběžně proběhla odborná konference pořádaná Ústavem státu a práva Akademie věd ČR. Přední odborníci z různých profesí, včetně akademiků, ekonomů, insolvenčních správců, soudců a dalších zástupců státních orgánů, věřitelů a neziskových organizací, se sešli, aby posoudili výsledky dosavadního insolvenčního zákona a hledali efektivní způsoby, jak pomoci dlužníkům zbavit se svých dluhů a současně nepoškodit soukromoprávní i veřejnoprávní věřitele. Odborníci během konference diskutovali o tom, zda stát volí vhodné prostředky k vymáhání závazků a amnestování dluhů, nebo zda hazarduje s financemi věřitelů a morálkou českých občanů.

Vláda minulý týden schválila zkrácení doby oddlužení pro všechny dlužníky na 3 roky, aniž by se braly v úvahu jejich individuální schopnosti a možnosti. Zbavit se svých dluhů procesem insolvence můžou dlužníci v Česku už 15 let, kdy platí insolvenční zákon. Ten se postupně změkčoval ve prospěch dlužníků. A právě v přílišné benevolenci vůči dlužníkům a znevýhodnění postavení věřitelů vidí velké riziko odborníci na insolvenční právo a dluhové poradenství. **„Nevím, proč bychom měli nezodpovědné dlužníky nějakým zvláštním způsobem sanovat a snižovat jim postupně laťku, kdy mají něco zaplatit. Nechápu, proč bychom to měli dělat, protože v té společnosti to nakonec opravdu musí někdo zaplatit,“** uvedl na odborné konferenci Ivan Pilný, exministr financí ČR.

„Rozhodnutí o plošném zkrácení doby oddlužení je čistě politická záležitost, protože odborná grémia byla proti tomu. Je třeba se ptát, jestli je korektní, aby o otázce, která může mít masivní důsledky pro vlastnické právo soukromých osob, rozhodovala politika. Já osobně si myslím, že ne,“ řekl jednoznačně Bohumil Havel z Ústavu státu a práva, který je zároveň členem expertní skupiny pro insolvenční právo při Ministerstvu spravedlnosti. Proti dalším změnám jsou také neziskové organizace, které s dlužníky denně přicházejí do kontaktu. **„Nedělejme prosím změny alespoň 10 let. Zkusme dát dlužníkům nějaké podmínky a nechat jim čas na to, aby si na ně zvykli. Aby jim došlo, že čekání na ještě lepší podmínky není to správné řešení,“** apeluje na vládu Petr Schneedorfler ze spolku Lighthouse. **„Hrozí, že v případě snížení doby trvání oddlužení se zvýší riziková situace pro věřitele. Ti budou muset započítat toto riziko a kalkulovat s tím, že návratnost v případném oddlužení pro ně bude nižší,“** varoval pro změnu David Šmejkal, ředitel Poradny při finanční tísni, která lidem s dluhy pomáhá řešit jejich situaci. Tuto úvahu potvrdil i další z těch, kteří dlužníky oddlužením provázejí, insolvenční správce Michal Žižlavský: **„Dluhy nemizí. Když zatlačíte bublinu na jedné straně stolu, tak vám vyleze na druhé straně. Ten dluh nezmizí, ale zaplatí ho někdo jiný. Je spravedlivé požadovat, abychom plošně zmírnili podmínky oddlužení s vědomím toho, že dluhy, které například nezaplatí soused, budou platit ostatní lidé v domě? To, co nezaplatí dlužníci v oddluženích, zaplatíme my ostatní.“**

Zatím přitom oddlužení v Česku fungovalo dobře. Od roku 2008 jím prošlo bezmála 148 tisíc lidí, dalších 107 tisíc oddlužením právě prochází. Průměrně dokázali splatit 56 % svého dluhu a 28,5 % dlužníků dokonce splatilo dluh celý. **„Právní úpravu oddlužení lze nepochybně považovat za velice úspěšnou. Oddlužení je účinným institutem sanačního způsobu řešení úpadku fyzických osob a je proto společensky žádoucí nadále zachovat jeho funkčnost,“** komentoval posledních 15 let zástupce Vrchního soudu v Praze, Tomáš Zadražil, který ale zároveň varoval před dalším zmírněním podmínek pro dlužníky.

Právě s tím počítá vládou schválená novela. Lidé, kteří se zadlužili, ať už jako podnikatelé nebo spotřebitelé, by měli možnost oddlužit se za 3 roky, a to bez minimálního požadavku na splacení dluhu.

Ten byl do roku 2019 stanovený na 30 % dlužné částky. Tehdejší novela ho ale zrušila a umožnila zbavit se dluhů i za pouhých 2200 korun měsíčně po dobu 5 let. A to bez ohledu na výši dluhu. To se projevilo ve statistikách – procento splacených dluhů klesá ke 20 %. Na celková data je ale potřeba počkat do roku 2024, kdy uplyne první pětileté období po poslední novelizaci. Očekává se výrazný pokles z dříve splácené víc než poloviny dluhu. **„Ochota dlužníků jít do oddlužení, setrvat v něm a chovat se svědomitě a poctivě, neustále klesá,“** potvrdil zástupce Unie insolvenčních správců Lukáš Stoček.

Aktuální zrušení požadavku 30 % splacené částky a zkrácení doby splácení na 3 roky může podle propočtů InsolCentra snížit výtěžnost dluhu i na méně než 10 %. Přitom většinu z dlužníků tvoří zranitelní, ale vydělávající zdraví lidé. **„Tři čtvrtiny z celkového počtu dlužníků jsou lidé v produktivním věku bez zdravotního hendikepu, z toho činí 72 % muži. Výsledkem přijetí novely budou ztráty věřitelů v předpokládané výši 100 mld. Kč a státní rozpočet ztratí 15 mld. Kč. V současné ekonomicky obtížné době lidé nepochopí, proč zdraví práce schopní dlužníci zaplatí ze svých milionových dluhů pouhých pár procent hodnoty, když oni sami musí šetřit každou korunu,“** předpovídá Jarmila Veselá, jednatelka společnosti InsolCentrum. Finanční dopady novely okomentoval také ekonom Lukáš Kovanda: **„Pokud se dlužníkům budou nadále uvolňovat podmínky, budou na základě toho jednat. To bude mít vliv na celou ekonomiku země. Může jít například o nárůst rizika pronajímání nemovitostí, nárůst rizika poskytování hypoték a úvěrů. Což samozřejmě ti dotyční, ať už věřitelé, banky, pronajímatelé a mnozí další zohlední ve svých cenách.“**

Během konference přišla řeč i na další aktuálně rezonující téma. Aby stát poskytl lepší podmínky pro zadlužené občany, přijímá opatření, která zahrnují například zvýšení nezabavitelných částek. Srážky z příjmů jsou pak tak nízké, že vymáhání pohledávek se výrazně snížilo nebo dokonce zcela zastavilo. **„Oslovili jsme soudní exekutory v rámci Mezinárodní unie soudních exekutorů s dotazem, jak vysoké jsou srážky ze mzdy v jednotlivých zemích Evropy. Výsledek je takový, že Česká republika má jedny z nejnižších srážek ze mzdy v přepočtu na konvertibilní měny,“** řekl Jan Mlynářčík, prezident Exekutorské komory.

Na konferenci panovala shoda, že cílem oddlužení je pomoci zadluženým lidem získat finanční svobodu a umožnit jim znovu se postavit na vlastní nohy. Současně ale zaznělo, že tato politika oddlužení nebere v potaz individuální schopnosti a možnosti každého jednotlivce. Je nezbytné, aby stát sledoval a vyhodnocoval účinky těchto opatření a případně je upravoval, aby se zamezilo zneužívání systému a zajistilo se, že se skutečně pomáhá těm, kteří to nejvíce potřebují.